

Obsah

Předmluva	9
Poznámka k 2. vydání	9
Nejčastěji citované právní předpisy	10
A. Úvodem	11
B. Význam a vývoj pracovní doby v pracovněprávních vztazích	13
I. Pracovní podmínky	13
II. Zákon o osmihodinové době pracovní	13
III. Zákon o zkrácení pracovní doby z roku 1956	17
IV. Zákoník práce v letech 1965 až 2000 a jeho prováděcí právní předpisy týkající se délky pracovní doby	19
V. Vyhláška o zásadách pro zkracování pracovní doby a pro úpravu pracovních a provozních režimů z roku 1966	20
VI. Vyhláška o zásadách pro zkracování pracovní doby a pro zavádění provozních a pracovních režimů s pětidenním pracovním týdnem z roku 1968	20
VII. Další prováděcí právní předpisy týkající se pracovní doby po roce 1981	21
VIII. Právní úprava pracovní doby v zákoníku práce po roce 2000	21
C. Přístupy k právní úpravě pracovní doby a její užití	23
I. Přístupy k pozitivní (platné) právní úpravě pracovní doby v pracovněprávních vztazích	23
1. Úmluvy Mezinárodní organizace práce	23
2. Předpisy Evropských společenství, stanovená týdenní pracovní doba, tzv. čistá pracovní doba	24
II. Zkrácení pracovní doby po novele zákoníku práce z roku 2000 a zrušovací ustanovení zákoníku práce z roku 1965	25
III. Pracovní doba jako významná součást pracovněprávních vztahů	27
IV. Využití právní úpravy pracovní doby v pracovněprávních vztazích v dalších právních předpisech	29

D. Délka pracovní doby	31
I. Týdenní pracovní doba (stanovená týdenní pracovní doba)	31
II. Zkrácená pracovní doba	33
1. Zkrácená pracovní doba ze zdravotních důvodů	33
2. Další zkrácení pracovní doby	37
III. Kratší pracovní doba	38
E. Rozvržení pracovní doby	42
I. O rozvržení pracovní doby obecně	42
II. Rovnoměrné rozvržení pracovní doby	45
III. Nerovnoměrné rozvržení pracovní doby	47
IV. Další problémy při nerovnoměrném rozvržení pracovní doby	49
V. Formy nerovnoměrného rozvržení pracovní doby	50
F. Jiná úprava pracovní doby	54
G. Začátek a konec pracovní doby, práce ve směnách, dělené směny, pracovní cesta a pracovní doba	59
I. Začátek a konec pracovní doby	59
1. Stanovení začátku a konce pracovní doby a rozvrhu pracovních směn	59
2. Zápočet osobní očisty do pracovní doby	61
3. Pracoviště pro účely začátku a konce pracovní doby	62
II. Práce ve směnách a dělené směny	63
1. Příplatek za práci ve směnách a za dělenou směnu	64
III. Pracovní doba a pracovní cesta	65
1. Pracovní cesta	65
2. Doba trvání pracovní cesty a pracovní doba	66
3. Doba trvání pracovní cesty a práce přesčas	67
H. Přestávky v práci a přerušení práce	69
I. Přestávky v práci na jídlo a oddech	69
1. Obecně	69
2. Poskytování přestávky v práci na jídlo a oddech, její čerpání, časové rozmezí této přestávky a jeho změny	69
3. Přestávka na jídlo	70
4. Přestávka při pracích, které nemohou být přerušeny	71
5. Opuštění areálu zaměstnavatele v době přestávky v práci na jídlo a oddech	71

6. Přestávky v práci na jídlo a oddech a překážky v práci	72
7. Úraz v době přestávky v práci	72
II. Bezpečnostní přestávky	73
1. Obecně	73
2. Bezpečnostní přestávky řidičů	73
3. Bezpečnostní přestávky ve vztahu k pracovnímu prostředí	73
4. Vztah bezpečnostní přestávky a přestávky v práci na jídlo a oddech	74
III. Nepřetržitý odpočinek mezi dvěma směnami	74
1. Obecně	74
2. Nepřetržitý odpočinek mezi dvěma směnami a pracovní cesta	76
3. Nepřetržitý odpočinek mezi dvěma směnami a vedlejší činnost	76
I. Dny pracovního klidu	77
1. Nepřetržitý odpočinek v týdnu a svátky	77
1. Pojem	77
2. Nepřetržitý odpočinek v týdnu	77
3. Přesun doby čerpání nepřetržitého odpočinku v týdnu	78
4. Práce ve svátek	80
5. Pracovní doba v týdnu a její úpravy	81
6. Svátek	83
7. Svátek a pracovní doba	83
7.1 Jednosměnný pracovní režim s rovnoměrně rozvrženou pracovní dobou	83
7.2 Nepřetržitý pracovní režim s nerovnoměrně rozvrženou pracovní dobou	84
II. Mzda a náhrada mzdy za svátek	86
III. Příplatek za práci v sobotu a v neděli	87
J. Pružná pracovní doba a další tendence ve flexibilitě pracovní doby	88
1. Vývoj právní úpravy pružné pracovní doby v České republice	88
II. Pružná pracovní doba a její formy	89
1. Charakteristika pružné pracovní doby	89
2. Formy pružné pracovní doby	92

3. Překážky v práci při pružné pracovní době	94
3.1 Napracování překážek v práci na straně zaměstnance	94
3.2 Důležité osobní překážky v práci na straně zaměstnance	95
3.2.1 Překážky v práci na straně zaměstnance z důvodu obecného zájmu	96
3.3 Překážky v práci na straně zaměstnavatele	97
4. Práce přesčas při pružné pracovní době	98
III. Další tendence ve flexibilitě pracovní doby	99
K. Evidence pracovní doby	103
L. Pracovní pohotovost	109
I. O pracovní pohotovosti obecně	109
II. Pojem pracovní pohotovosti	109
III. Odměňování pracovní pohotovosti	111
M. Práce přesčas	113
I. Pojetí přesčasové práce	113
II. Co se považuje za přesčasovou práci	114
III. Práce přesčas při kratší pracovní době	120
IV. Týdenní omezení práce přesčas a vyrovnávací období	120
V. Roční omezení práce přesčas	122
VI. Práce přesčas a vedlejší činnost	123
VII. Práce přesčas a nepřetržitý odpočinek mezi dvěma směnami a v týdnu	125
VIII. Práce přesčas a dny pracovního klidu	126
IX. Práce přesčas u domácích zaměstnanců	127
X. Zákaz přesčasové práce	128
XI. Nařizování práce přesčas	128
XII. Mzda (plat) a náhradní volno za práci přesčas	128
N. Noční práce	132
I. Obecně o noční práci	132
II. Právní úprava noční práce	132
III. Zákaz noční práce	134
IV. Odměňování noční práce	135
1. Příplatek za práci v noci	135
2. Příplatek za noční práci	135

O. Účast odborových orgánů v záležitostech pracovní doby	136
I. Obecně	136
II. Projednání s příslušným odborovým orgánem	136
III. Součinnost s příslušným odborovým orgánem	137
IV. Spolurozhodování s příslušným odborovým orgánem	137
V. Kolektivní smlouva	137
VI. Odborová kontrola nad dodržováním pracovněprávních předpisů	138
P. Pracovní doba v dopravě	139
I. Obecně	139
II. Pracovní doba a doba odpočinku zaměstnanců s nerovnoměrně rozvrženou pracovní dobou v dopravě	139
Přílohová část	150
Příloha č. 1 – Fyzická zátěž ve směně	151
Příloha č. 2 – Příklad rozvržení pracovního režimu Rozvržení pracovního režimu 2 : 2 : 3	152
Příloha č. 3 – Příklad rozvržení pracovního režimu Rozvržení pracovního režimu 2 : 2 : 2	153
Příloha č. 4 – Příklad rozvržení pracovního režimu Trvalý provoz osmihodinových směn (20 směn – opakující se čtyřtýdenní cyklus)	154
Příloha č. 5 – Příklad rozvržení pracovního režimu Období s nerovnoměrně rozvrženou pracovní dobou v rámci kalendářního roku	155
Příloha č. 6 – Některé písemnosti a podání týkající se pracovní doby	157
1. Úprava pracovní doby v pracovním řádu	157
2. Dohoda o kratší pracovní době (jiné úpravě pracovní doby) (§ 86 odst. 1 a 2 ZP)	160
3. Žádost zaměstnance o kratší pracovní dobu (jinou úpravu pracovní doby) (§ 86 odst. 1 a 2 ZP)	161
4. Kladné vyřízení žádosti zaměstnance o povolení kratší pracovní doby (popř. jiné úpravy pracovní doby) (§ 86 odst. 1 a 2 ZP)	162

5. Záporné vyřízení žádosti zaměstnance o kratší pracovní dobu (popř. vhodnou úpravu pracovní doby) (§ 86 odst. 1 a 2 ZP)	163
6. Žádost zaměstnankyně (zaměstnance) pečující (pečujícího) o dítě o povolení kratší pracovní doby nebo zaměstnance pečujícího o bezmocnou osobu (popř. jiné úpravy pracovní doby) (§ 86 odst. 1 a 2, § 156 odst. 2, § 270 ZP)	164
7. Nařízení práce přesčas (§ 96 ZP)	165

Příloha č. 7 – Vybraná ustanovení právních předpisů

a právních předpisy vztahující se k pracovní době	166
Zákon č. 65/1965 Sb., zákoník práce	167
Nařízení vlády č. 108/1994 Sb., kterým se provádí zákoník práce a některé další zákony	182
Vyhláška č. 18/1991 Sb., o jiných úkonech v obecném zájmu	185
Zákon č. 475/2001 Sb., o pracovní době a době odpočinku zaměstnanců s nerovnoměrně rozvrženou pracovní dobou v dopravě	188
Nařízení vlády č. 168/2002 Sb., kterým se stanoví způsob organizace práce a pracovních postupů, které je zaměstnavatel povinen zajistit při provozování dopravy dopravními prostředky	197
Zákon č. 245/2000 Sb., o státních svátcích, o ostatních svátcích, o významných dnech a o dnech pracovního klidu	198
Zákon č. 1/1992 Sb., o mzdě, odměně za pracovní pohotovost a o průměrném výdělku	200
Zákon č. 143/1992 Sb., o platu a odměně za pracovní pohotovost v rozpočtových a v některých dalších organizacích a orgánech	204
Nařízení vlády č. 330/2003 Sb., o platových poměrech zaměstnanců ve veřejných službách a správě	206
Směrnice rady 93/104/ES	207
Směrnice Evropského Parlamentu a Rady 2000/34/ES	216